

Aanwijzing bijstand van tolken en vertalers in het opsporingsonderzoek in strafzaken

Categorie: Opsporing en vervolging
Afzender: College van procureurs-generaal

Adressaat: Hoofden van de parketten
Registratienummer: 2008A010

Datum vaststelling: 19-05-2008

Datum inwerkingtreding: beoogd
01-09-2008

Geldigheidsduur: PM

Publicatie in Stcr.: PM

Vervallen: Richtlijn tolkenbijstand in het opsporingsonderzoek in strafzaken
Wetsbepalingen: art. 191, 260, 274–276, 325, 346, 362 en 391 Wetboek van Strafvordering, art. 1, 2 en 28 Wet beëdigde tolken en vertalers

Relevante beleidsregels: –
Jurisprudentie EHRM 19-12-1989, A168, NJ 1994, 26 (Kamasinski tegen Oostenrijk), EHRM 13-5-1980, A37, NJ 1980, 586 (Artico tegen Italië)
Bijlage: Relevante wetsbepalingen

1. Achtergrond

Verschillende verdragsbepalingen zien op tolkenbijstand in strafzaken. Daarnaast is in het Wetboek van Strafvordering de tolkenbijstand tijdens het gerechtelijk vooronderzoek (art. 191 Sv) en het onderzoek ter terechtzitting (art. 260, 274–276, 325, 346, 362 en 391 Sv) geregeld.

Een wettelijke regeling met betrekking tot de opsporingsfase ontbreekt evenwel, terwijl tolkenbijstand en bijstand van vertalers in deze fase van het onderzoek van groot belang is. Een goede weergave van de bij de politie afgelegde verklaring(en) is immers van belang voor de beslissing of en terzake waarvan wordt vervolgd.

Deze aanwijzing regelt de bijstand van tolken en vertalers in de opsporingsfase van strafzaken. De aanwijzing sluit aan op de in het Wetboek van Strafvordering opgenomen regeling van deze materie en is in overeenstemming met de per dd/mm/jj in werking getreden Wet beëdigde tolken en vertalers (Stb. 2008, –), die strekt tot het waarborgen van de kwaliteit en integriteit van tolken en vertalers.

De Wet beëdigde tolken en vertalers voorziet in het instellen van een register voor tolken en vertalers alsmede de introductie van een afnameplicht voor aangewezen instanties van beëdigde tolken en vertalers, zijnde de in het register ingeschreven tolken en vertalers. De wet bevat een uitzonderingsclausule voor het geval geen beëdigde tolk of vertaler (tijdig) beschikbaar is. In dat geval kan een tolk of vertaler worden

ingezet die niet staat ingeschreven in het register. Als afnameplichtige instanties worden onder meer het Openbaar Ministerie, de politie en de Koninklijke Marechaussee aangemerkt (zie bijlage).

2. Verdachte – vertolking van het gesprokene

2.1 Moment waarop vertolking aan de orde is

Ingevolge art. 6, lid 3 EVRM en art. 14, lid 3 BUPO heeft een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld er recht op om onverwijld in een taal die hij verstaat op de hoogte te worden gesteld van de aard en de reden van de tegen hem ingebrachte beschuldigingen.

Voorts dient ingevolge art. 5, lid 2 EVRM en art. 9, lid 2 BUPO een ieder die gearresteerd is onverwijld in een taal die hij verstaat op de hoogte te worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie en van de beschuldigingen die tegen hem zijn ingebracht.

Uitgangspunt is dat de verdachte bij het (eerste) politieverhoor wordt toegesproken in een taal die hij begrijpt. Als de verdachte niet onmiddellijk na zijn aanhouding wordt verhoord, dan dient hij in ieder geval na aankomst op het politiebureau, uiterlijk op het moment dat hij voor de hulpofficier van justitie wordt geleid, in een taal die hij begrijpt op de hoogte te worden gesteld van de reden van zijn aanhouding. Direct daaraan voorafgaand wordt vastgesteld dat de verdachte het Nederlands niet (voldoende) beheerst (zie ook 2.3) en welke taal hij wel voldoende beheerst (zie ook 2.4). Gedurende het gehele opsporingsonderzoek wordt de verdachte in beginsel in die taal procesrechtelijk relevante mededelingen gedaan.

Soms doet de situatie zich voor dat de verdachte op straat wordt staande gehouden en de zaak ter plaatse wordt afgehandeld. De verdachte wordt dan kort gehoord zonder verdere vrijheidsberkende maatregelen. Als blijkt dat de verdachte onvoldoende begrijpt waarvoor hij is staande gehouden, moet een tolk worden ingeschakeld.

(zie verder 2.6).

2.2 Bevoegdheid beoordeling/beslissing tolkenbijstand

Uitgangspunt is dat het verhoor van een verdachte die het Nederlands niet (voldoende) beheerst, altijd wordt afgenomen met behulp van een tolk.

In eerste instantie beoordeelt de verbaliserende ambtenaar of de verdachte de Nederlandse taal (voldoende) beheerst. Indien de verdachte de Nederlandse taal onvoldoende beheerst, beslist de verbalisant of het verhoor in een andere taal of met behulp van een tolk wordt afgenomen.

Wanneer de verbalisant de bijstand van een tolk noodzakelijk acht, wordt met inachtneming van het bepaalde in art. 28 van de Wet gerechtstolken en beëdigde vertalers een tolk ingeschakeld (zie 2.6).

In geval van twijfel, dan wel een afwijkend standpunt van de verdachte met betrekking tot de taalkeuze neemt de verbalisant contact op met de (hulp) officier van justitie, die vervolgens terzake beslist (zie ook 2.5).

2.3 Vaststelling beheersing Nederlandse taal

Het is buitengewoon belangrijk dat in het proces-verbaal zo nauwkeurig mogelijk datgene wordt weergegeven wat de verdachte beoogt te verklaren. Als criterium voor de vaststelling of de verdachte de Nederlandse taal voldoende beheerst, geldt dat hij de hem gestelde vragen of gedane mededelingen begrijpt, dat hij in staat is zijn eigen lezing te geven van de gebeurtenissen waarover zijn verklaring wordt verlangd en dat hij voldoende in staat is daarin nuances aan te brengen. Indien de verdachte slechts in staat is om gesloten vragen met ‘ja’ en ‘nee’ te beantwoorden, beheerst hij het Nederlands onvoldoende.

Als de verdachte zichzelf niet in staat acht een verklaring in het Nederlands af te leggen, wordt in beginsel het verhoor in een andere taal of met bijstand van een tolk afgenomen. Dit is slechts anders indien de verbalisant/(hulp) officier van justitie kan weten of vaststellen dat de verdachte het Nederlands wel degelijk voldoende beheerst. Als de verdachte bijvoorbeeld een bekende van de politie is, kan de verbalisant aan de hand van eerdere politiecontacten van de verdachte vaststellen in hoeverre de verdachte het Nederlands beheerst.

Bij twijfel is het uitgangspunt dat altijd een tolk wordt ingeschakeld.

De verbalisant geeft gemotiveerd in het proces-verbaal van het (eerste) verhoor van de verdachte aan of de verdachte naar zijn oordeel de Nederlandse taal voldoende beheerst.

Er zijn enkele verhoorsituaties die bijzondere aandacht verdienen.

– Verhoor ter plaatse

Als de zaak ter plaatse wordt afgehandeld door een kort verhoor zonder vrijheidsbeperkende maatregelen moet de verdachte ook ter plaatse in een taal die hij begrijpt op de hoogte worden gesteld van de reden van zijn staande-houding en van de tegen hem ingebrachte beschuldigingen. Indien het niet mogelijk is om een verklaring op te nemen van datgene wat de verdachte beoogt te verklaren in het Nederlands of in een andere taal die zowel de verdachte als de verbalisant voldoende beheerst, wordt de verdachte staande gehouden en meegenomen naar het politiebureau, zodat hij alsnog in een taal die hij begrijpt op de hoogte wordt gebracht van de tegen hem ingebrachte beschuldigingen en terzake wordt gehoord.

– Mededeling op het politiebureau

Indien de verdachte wordt meegenomen naar het politiebureau en niet terstond wordt gehoord, wordt hem wel zo spoedig mogelijk – doch uiterlijk bij de voor geleiding voor de hulpofficier van justitie – kort mededeling gedaan van de reden van zijn aanhouding en van de tegen hem ingebrachte beschuldiging. Zo nodig kan hierbij gebruik worden gemaakt van de tolktelefoon. Indien de verdachte (langer) wordt vastgehouden, wordt de verdenking en de wijze waarop deze aan de verdachte is medegedeeld in ieder geval in het proces-verbaal van het verhoor met betrekking tot de in verzekeringstelling vastgelegd. Het verhoor wordt op de hiervoor weergegeven wijze afgenomen.

– Verhoor gedurende ophouding voor onderzoek

Als de verdachte alleen wordt opgehouden voor verhoor, terwijl er niet binnen de termijn van zes uren een tolk beschikbaar is, kan het verhoor met behulp van de tolktelefoon worden afgenomen.

2.4 Taalkeuze

Voornoemde verdragsbepalingen vereisen dat de verdachte wordt gehoord en over de strafzaak op de hoogte wordt gebracht in een taal die hij begrijpt. Dit behoeft derhalve niet zijn moedertaal te zijn. Indien de verdachte de Nederlandse taal niet (voldoende) beheerst, wordt vastgesteld welke taal of talen hij wel beheerst en eventueel welke taal of welk dialect hij het liefst spreekt.

Indien bijvoorbeeld een Marokkaanse verdachte bij voorkeur in een bedoeïenendialect spreekt maar ook het Frans beheerst, wordt in beginsel met hem in het Frans met hem gesproken. Het Frans wordt dan aangemerkt als ‘taaldomicilie’. Ook in een dergelijk geval wordt in principe een tolk ingeschakeld.

De taalkeuze wordt gemotiveerd in het proces-verbaal van het eerste verhoor opgenomen en geldt in beginsel voor het gehele opsporingsonderzoek.

2.5 Uiteenlopende standpunten

Als de standpunten van de verbalisant en de verdachte uiteenlopen met betrekking tot de noodzaak tot het horen van de verdachte in een andere taal dan het Nederlands, de inschakeling van een tolk of de taalkeuze, legt de verbalisant de kwestie voor aan een (hulp)officier van justitie die terzake beslist.

Hierbij dient de verdachte gelet op het belang van een juiste weergave van een in het kader van het opsporingsonderzoek afgelegde verklaring in beginsel het voordeel van de twijfel te krijgen. Slechts indien de (hulp)officier van justitie in redelijkheid kan veronderstellen dat de verdachte de Nederlandse taal voldoende beheerst, kan hij afwijzend op een verzoek van de verdachte beslissen.

2.6 Wijze van vertolking

Als het verhoor plaatsvindt met behulp van een tolk, wordt in beginsel de bijstand van een beëdigde tolk (een in het register ingeschreven tolk) ingeroepen, tenzij een beëdigde tolk niet (tijdig) beschikbaar is. In dat geval kan een tolk worden ingezet die niet staat ingeschreven in het register. Als een tolk wordt ingezet die niet staat ingeschreven in het register, wordt dit met redenen omkleed schriftelijk vastgelegd.

De niet-ingeschreven tolk dient zo mogelijk voorafgaand aan zijn inzet een recente verklaring omtrent het gedrag dan wel een integriteitsverklaring over te leggen. Indien het vanwege de spoedeisendheid niet mogelijk is voorafgaand aan de inzet een verklaring omtrent het gedrag over te leggen geschiedt dit na de inzet.

Indien de verdachte en de verbalisant van oordeel zijn dat zij allebei een andere taal in voldoende mate beheersen en dat het verhoor in deze taal kan geschieden, wordt het verhoor in deze taal afgenomen. In het proces-verbaal wordt in dat geval gerelateerd dat het verhoor met instemming van de verdachte in een andere taal heeft plaatsgevonden. De verbalisant maakt bovendien gemotiveerd aantekening van zijn beheersing van de andere taal. Het kan de overtuiging ten goede komen als het relaas van het verhoor dat in deze andere taal heeft plaatsgevonden ook in deze taal in het proces-verbaal wordt opgenomen naast de in het Nederlands opgetekende verklaring.

3. Verdachte – vertolking/vertaling van stukken

3.1 stukken die worden verzonden/uitgereikt

Als een processtuk wordt verzonden naar een in een ‘Schengenland’ verblijvende verdachte en aannemelijk is dat deze verdachte de Nederlands taal niet of onvoldoende begrijpt, wordt de essentie van het processtuk vertaald in de taal van het land waarin de verdachte verblijft, tenzij de verdachte een verzoek indient om de essentie van het processtuk in een andere taal te vertalen. Als blijkt dat de verdachte de Nederlandse taal niet of onvoldoende beheerst, wordt hem medegedeeld dat hij kan verzoeken om vertaling van de essentie van het stuk in zijn moedertaal dan wel in een door hem gekozen taal. In beginsel wordt een dergelijk verzoek ingewilligd. De eigen verklaring van de verdachte wordt in beginsel geheel vertaald.

In beginsel wordt hierbij de bijstand van een beëdigde vertaler en derhalve van een in het register ingeschreven vertaler ingeroepen, tenzij een beëdigde vertaler niet (tijdig) beschikbaar is. In dat geval kan een vertaler worden ingezet die niet staat ingeschreven in het register. Als een vertaler wordt ingezet die niet staat ingeschreven in het register, wordt dit met redenen omkleed schriftelijk vastgelegd.

De niet-ingeschreven vertaler dient dan zo mogelijk voorafgaand aan zijn inzet een recente verklaring omtrent het gedrag dan wel een integriteitsverklaring over te leggen. Indien het vanwege de spoedeisendheid niet mogelijk is voorafgaand aan de inzet een verklaring omtrent het gedrag over te leggen geschiedt dit na de inzet.

3.2. overige processtukken

Voor deze processtukken geldt dat kan worden volstaan met vertolking van (de essentie) van stukken. Schriftelijke vertaling van deze stukken is niet vereist. Een en ander dient wel te gebeuren met inachtneming van de in de Wet beëdigde tolken en vertalers neergelegde afnameplicht.

In voorkomende gevallen kan de verdachte in de gelegenheid worden gesteld de belangrijkste stukken met zijn raadsman en een tolk door te nemen.

4. Getuige/deskundige – vertolking/vertaling van het gesprokene

Voor de getuige of deskundige geldt dezelfde regeling als voor de verdachte, zij het dat dan het moment waarop vertolkt wordt van ondergeschikt belang is. Centrale vraag is of de getuige of deskundige de Nederlandse taal voldoende beheerst. Indien de getuige of deskundige de Nederlandse taal niet of slechts beperkt beheerst, kan in lijn met de rege-

ling voor de verdachte, het verhoor plaats vinden in een andere taal of met behulp van een tolk (zie 3.1 en 3.2).

5. *Getuige/deskundige – vertolking/vertaling van stukken*

De regeling voor vertaling van stukken voor de verdachte wordt analoog toegepast.

6. *Overgangsrecht*

Deze aanwijzing is van toepassing op alle op of na de datum van inwerkingtreding van deze aanwijzing lopende opsporingsonderzoeken.

Bijlage: Relevante wetsbepalingen

Art. 5, lid 2 EVRM

‘Een ieder die gearresteerd is, moet onverwijld en in een taal die hij verstaat op de hoogte worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie en van alle beschuldigingen die tegen hem zijn ingebracht.’

Art. 6, lid 3 EVRM

‘Een ieder tegen wie een vervolging is ingesteld, heeft in het bijzonder de volgende rechten:
a. onverwijld, in een taal die hij verstaat en in bijzonderheden, op de hoogte te worden gesteld van de aard en de reden van de tegen hem ingebrachte beschuldiging;
e. zich kosteloos te doen bijstaan door een tolk, indien hij de taal die ter terechtzitting wordt gebezigd niet verstaat of niet spreekt.’

Art. 9, lid 2 BUPO

‘Iedere gearresteerde dient bij zijn arrestatie op de hoogte te worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie en dient onverwijld op de hoogte te worden gebracht van de beschuldigingen die tegen hem zijn ingebracht.’

Art. 14, lid 3 BUPO

‘Bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolging heeft een ieder, in volle gelijkheid, recht op de volgende minimumgaranties:
a. onverwijld en in bijzonderheden, in een taal die hij verstaat, op de hoogte te worden gesteld van de aard en de reden

van de tegen hem ingebrachte beschuldiging;

f. zich kosteloos te doen bijstaan door een tolk, indien hij de taal die ter zitting wordt gebezigd niet verstaat of niet spreekt.’

Art. 52, lid 2 Uitvoeringsovereenkomst van Schengen

‘1. Iedere overeenkomstsluitende partij kan personen die zich op het grondgebied van een andere overeenkomstsluitende partij bevinden, gerechtelijke stukken over de post toezenden;
2. Wanneer aannemelijk is dat de geadresseerde niet de taal beheerst waarin het desbetreffende stuk is gesteld, dient dit – althans de essentie daarvan – te worden vertaald in de taal of een der talen van de overeenkomstsluitende partij op wier grondgebied de geadresseerde verblijft. Indien de toezendende autoriteit weet dat de geadresseerde slechts een andere taal machtig is, dient het stuk – althans de essentie daarvan – te worden vertaald in die andere taal.’

Art. 1 onder b, c en d Wet beëdigde tolken en vertalers

‘b. register: het register bedoeld in artikel 2;
c. beëdigde tolk: degene die als zodanig is ingeschreven in het register;
d. beëdigde vertaler: degene die als zodanig is ingeschreven in het register.’

Art. 2, leden 1 en 3 Wet beëdigde tolken en vertalers

‘1. Er is een register voor beëdigde tolken en vertalers. Het register bevat ten aanzien van iedere ingeschreven tolk of vertaler in elk geval de volgende gegevens:
a. de personalia;
b. de aanduiding of betrokkene tolk of vertaler is;
c. de bron- of doeltaal dan wel bron- of doeltalen waarin de tolk of vertaler zijn werkzaamheden verricht; en
d. de overige specifieke bekwaamheden waarvan de tolk of vertaler vermelding in het register wenselijk acht.
3. Onze Minister kan een lijst houden waarop de gegevens worden bijgehouden van tolken en vertalers die beschikken over een recente verklaring omtrent

het gedrag en die wegens het ontbreken van opleidingen of het ontbreken van onafhankelijke deskundigen die de kennis kunnen toetsen, niet kunnen aantonen te beschikken over de vereiste competentie taalvaardigheid in de bron- of de doeltaal of kennis van de cultuur van het land of gebied van de bron- of doeltaal. Onze minister kan een instelling aanwijzen die deze lijst bijhoudt.’

Art. 28 Wet beëdigde tolken en vertalers

‘1. De volgende diensten en instanties maken in het kader van het strafrecht en het vreemdelingenrecht uitsluitend gebruik van beëdigde tolken of vertalers:
a. de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State;
b. de tot de rechterlijke macht behorende gerechten;
c. het Openbaar Ministerie;
d. de Immigratie- en Naturalisatiedienst;
e. de politie;
f. de Koninklijke Marechaussee.
2. Onze Minister kan bij ministeriële regeling instanties en organen aanwijzen die in het kader van het strafrecht en het vreemdelingenrecht ook gehouden zijn gebruik te maken van beëdigde tolken en vertalers.
3. In afwijking van het eerste en tweede lid kan gebruik worden gemaakt van een tolk die geen beëdigde tolk is of van een vertaler die geen beëdigde vertaler is indien wegens de vereiste spoed een ingeschrevene in het register niet tijdig beschikbaar is of indien het register voor de desbetreffende bron- of doeltaal dan wel bron- of doeltalen geen ingeschrevene bevat.
4. Indien van het eerste of tweede lid wordt afgeweken wordt dit met redenen omkleed schriftelijk vastgelegd. Ingeval geen sprake is van spoedeisende inzet van een tolk of vertaler, dient deze voorafgaand aan zijn inzet een recente verklaring omtrent het gedrag dan wel een integriteitsverklaring over te leggen. Indien het vanwege de spoedeisendheid niet mogelijk is voorafgaand aan de inzet niet mogelijk is een verklaring omtrent het gedrag over te leggen geschiedt dit na de inzet. De artikelen 29 en 32 zijn van overeenkomstige toepassing op een tolk of vertaler, als bedoeld in het derde lid.’